

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Ірина САВИЦЬКА
«20 травня» 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психології
Протокол № 10 від «20» травня 2024 р.

Завідувач кафедри
Ірина МАРТИНЮК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Психологія» (Бакалавр)

Ірина МАРТИНЮК

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ**

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 Психологія

Освітня програма «Психологія» (Бакалавр)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: доцент кафедри психології, кандидат педагогічних наук, доцент
Людмила ОМЕЛЬЧЕНКО

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни психологія спілкування

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>053 «Психологія»</i>	
Освітня програма	<i>Психологія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	Курсова робота з психології спілкування	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс	2	2
Семестр	4	5
Лекційні заняття	<i>30 год</i>	<i>2 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>60 год</i>	-
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>60 год</i>	<i>148 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>6 год</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни психологія спілкування

Мета курсу: формування знань студентів про психологічні особливості спілкування та міжособистісної взаємодії, розвиток навичок ефективного спілкування як професійної якості, необхідної для практичної діяльності майбутніх психологів.

Завдання курсу полягає в розкритті психологічних особливостей та закономірностей спілкування як складного психологічного явища, що постає в результаті взаємодії людей; розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів, зокрема їхніх умінь ефективного спілкування, діагностування станів і намірів людей за їхніми вербальними та невербальними повідомленнями, аналізу конкретних ситуацій спілкування; мотивації студентів до самоаналізу, професійного самовдосконалення.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність вирізняти й аналізувати психічні явища, їх види, властивості й закономірності, добирати методи їх вивчення й розвитку;

загальні компетентності (ЗК):

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знання й розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 5);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 6);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті (ЗК 8);
- здатність працювати в команді, вміння організовувати роботу команди (ЗК 9);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 11);

спеціальні (фахові компетентності) (СК):

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (СК 1);
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (СК 2);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (СК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК 4);
- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (СК 5);
- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (СК 6);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК 7);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту (СК 9);
- здатність дотримуватися норм професійної етики (СК 10);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК 11).

Програмні результати навчання (ПРН):

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання (ПРН 1);

- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань (ПРН 2);
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН 3).
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (ПРН 4).
- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН 5).
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН 6);
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки (ПРН 7);
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців (ПРН 8);
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН 10);
- складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (ПРН 11);
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника (ПРН 12);
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності (ПРН 13);
- ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості (ПРН 14);
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН 15);
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН 16);
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії (ПРН 18);

**2. Програма та структура навчальної дисципліни для:
повного терміну денної (заочної) форми навчання.**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижн і	усьо го	у тому числі					Усього	у тому числі					
			л	п	ла б	Ін д	Ср		л	п	Лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Психологія спілкування														
Тема 1. Спілкування як феномен психології	1	8	2	4			2	8	2					6
Тема 2. Комунікація. Контекст комунікації	2	8	2	4			2	8						8
Тема 3. Засоби спілкування	3	8	2	4			2	8						8
Тема 4. Чинники ефективного спілкування	4	8	2	4			2	8						8
Тема 5. Форми впливу на партнера спілкування	5	6	2	4				6						6
Тема 6. Маніпуляція як форма впливу	6	8	2	4			2	8						8
Тема 7. Вікові особливості спілкування	7	6	2	4				6						6
Курсова робота		20					20	20						20
Разом за модулем 1		72	14	28			30	72	2					70
Змістовий модуль 2. Психологія взаємодії. Соціальна перцепція														
Тема 8. Міжособистісна взаємодія	8	8	2	4			2	8						8
Тема 9. Потреба людей у взаєминах	9	6	2	4				6						6
Тема 10-11. Соціальна перцепція	10-11	14	4	8			2	14						14
Тема 12. Міжособистісні стосунки	12	8	2	4			2	8						8
Тема 13. Міжособистісні стосунки та спілкування в сім'ї	13	8	2	4			2	8						8
Тема 14. Особливості	14	6	2	4				6						6

спілкування лікаря з пацієнтом													
Тема 15. Психологічні особливості педагогічного спілкування	15	8	2	4			2	8					8
Курсова робота		20					20	20					20
Разом за модулем 2		78	16	32			30	78					78
Усього годин		150	30	60			60	150	2				148

3. Теми практичних занять

П №	Назва теми	Кількість годин
1	Функції та види спілкування	2
2	Методи вивчення та вимірювання закономірностей та мотивації спілкування і взаємодії	2
3	Розвиток уміння аналізу комунікативного акту	2
4	Розвиток уміння аналізу ситуації спілкування	2
5	Принципи і норми вербального спілкування	2
6	Розвиток умінь створення та інтерпретації вербальних повідомлень	4
7	Розвиток умінь створення та інтерпретації невербальних повідомлень	4
8	Розвиток уміння активного слухання	4
9	Аналіз форм впливу на співрозмовника	4
10	Методи ефективного переконання. Дискусія	4
11	Протидія маніпулятивному впливу	4
12	Властивості особистості, що впливають на ефективність спілкування	2
13	Аналіз структури міжособистісної взаємодії	4
14	Дослідження основних міжособистісних потреб і типів міжособистісної поведінки	2
15	Аналіз ефектів міжособистісного сприймання	2
16	Методики дослідження міжособистісних стосунків	2
17	Психологічні особливості спілкування учителя з учнями молодшої школи	2

18	Психологічні особливості спілкування учителя з підлітками	2
19	Психологічні особливості професійного спілкування медпрацівника	4
20	Психологічні особливості сімейних комунікацій	4
21	Міжособистісна взаємодія в діловому спілкуванні та грі	2
Усього		60

4. Теми самостійної роботи

П №	Назва теми	Кількість годин
1	Значення спілкування для психічного розвитку особистості	2
2	Комунікативні бар'єри, способи їх подолання	2
3	Проксеміка: комунікативний простір людини	2
4	Ефективне спілкування: прийняття почуттів іншого, техніка Я-повідомлення	2
5	Розвиток уміння протидіяти маніпулятивному впливу	2
6	Сценарне спілкування	2
7	Дослідження задоволеності потреби особистості в міжособистісних стосунках	2
8	Діагностика спілкування учителя та учнів	2
9	Психологічні особливості бесіди лікаря та пацієнта	2
10	Значення сімейного спілкування в розвитку дитини та налагодженні сімейних стосунків	2
11	Написання курсової роботи	40
Усього		60

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- захист практичних робіт;
- захист курсової роботи.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція,);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- есе;
- захист практичних робіт;
- захист курсової роботи.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	Заліків
90-100	відмінно	Зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2212>);
- Омельченко Л.М. Психологія спілкування: навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2020. 156 с.

10. Рекомендовані інформаційні джерела

Основні

1. Волошенко М.О., Азаркіна О.В. Психологія спілкування: Навч. посібник. Київ: Олді Плюс, 2021. 280 с.
2. Дунець Л. М. Психологія спілкування: навч. посіб. для студ. спец. «Соціальна педагогіка» та «Практична психологія». Хмельницький [б.в.], 2003. 142 с.
3. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: підручник: У 2 кн. Кн. 1. Соціальна психологія особистості і спілкування. Київ: Либідь, 2004. 576 с.
5. Омельченко Л.М. Психологія спілкування. Київ: Ліра, 2020. 156 с.
6. Основи соціальної психології: Навчальний посібник / За ред.. М. М. Слюсаревського. Київ: Міленіум, 2008. 495 с.
7. Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід: монографія / за ред. В. Л. Зливкова, С.О. Лукомської. Київ: 2019. 259 с.
8. Психологія спілкування: навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. Харків: НФаУ, 2018. 140 с.
9. Психологія спілкування: навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Савенкової. Київ: КНЕУ, 2015. 309 с.
10. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
11. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. 2-ге вид., випр. та доп. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 464 с.

Допоміжні

1. Берн Е. Ігри, у які грають люди. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 256 с..
2. Головаха Є.І. Психологія людського взаєморозуміння. К.: Україна – Інститут соціології НАН України, 2002. 223 с.
3. Гуменюк О. Освітнє спілкування як інформаційний, діловий, психосмисловий та самосенсовий обміни. *Психологія і суспільство*. 2005, № 3. С. 73-94.
4. Максименко С.Д., Забродський М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). С.Д., Максименко М.М. Забродський. Київ 2005.
5. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу: Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
6. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. / Лариса Володимирівна Засекіна, Тетяна Володимирівна Пастрик. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.
7. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. Розширене видання. Київ: КМ-БУКС. 2021. 416 с.
8. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник.

Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 336 с.

9. Чалдині Р. Психологія впливу-2. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2021. 400 с.

10. Щербан Т.Д. Психологія навчального спілкування: Монографія. Київ: Міленіум, 2004. 346 с.

11. Ekman, P. (2003). Emotions revealed: Recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life. 320 p.

12. Myers D. G. (2002). Social Psychology. McGraw-Hill. 656 p.

13. Verderber R., Verderber K. (1999). Communicate! Wadsworth. 494 p.

14. Covey C., Manson D. (2019) Communication Psychology. Paperback. 253 p.

15. Communication in the Real World: An Introduction to Communication Studies. University of Minnesota Libraries Publishing through the eLearning Support Initiative (2013). <https://open.lib.umn.edu/communication/front-matter/publisher-information/>

Інформаційні ресурси

1. Демонстраційна лекція Пола Екмана URL: https://www.youtube.com/watch?v=axgAMNf4e_k (дата звернення 25.05.2024)

2. Опитувальник міжособистісних стосунків ОМО/FIRO URL: <https://psyttests.org/interpersonal/omofiro.html> (дата звернення 01.05.2024)

3. Піз Аллан і Барбара. Мова стосунків (Чоловік та жінка) URL: <http://psy.piter.com/library/?tp=2&rd=5&l=257> (дата звернення 01.05.2024)

4. Стюарт Й., Джойнс В. Життєвий сценарій. Бібліотека PSYLIB URL: <http://psylib.org.ua/books/stewj01/index.htm> (дата звернення 01.05.2024)

5. «Чому важливо бавитись з дітьми?» Вебінар Центру здоров'я та розвитку «Коло сім'ї» URL: https://www.youtube.com/watch?v=SpqWUT_aw4s (дата звернення 01.05.2024)

6. Tronick E. Still Face Experiment bei Kindern. URL: <https://youtu.be/IUy3bgUmrCU> (дата звернення 03.05.2024).

7. Вебінар «Турбота про психічне здоров'я жінок під час вагітності та в післяпологовому періоді». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Y8Ss6nc7tEE&t=326s> (дата звернення 24.03.2024)